

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پنج درس ناب زندگی از عبدالعظیم حسنی (علیه السلام)

از جمله امتیازات و افتخارات بزرگ حضرت عبدالعظیم حسنی (علیه السلام)، علاوه بر نقل روایت از امامان معصوم (علیهم السلام)، نسب پاک و طاهر ایشان است که به حضرات معصومین (علیهم السلام) ختم شده است، بر اساس نقل برخی از علمای رجالی همچون نجاشی، نسب او با چهار واسطه به امام حسن مجتبی (علیه السلام) می رسد.

جامعه اسلامی همواره مدیون زحمات و تلاش های مجاهدانه راویانی است که با خطرپذیری تمام و نشان دادن اوج شجاعت، شهامت، ولایت مداری و رعایت موازین دقیق امانت داری، تعهد و دین داری تلاش داشته اند، گنجینه طلایی و ماندگار روایات اهل بیت (علیهم السلام) را محفوظ داشته و معارف غنی اسلامی را با رعایت تمام موازین علمی در دسترس شیعیان و محبان خاندان عصمت و طهارت (علیهم السلام) و جویندگان سعادت و رستگاری قرار دهند. یکی از راویان جلیل القدری که در این خصوص خدمات شایسته و فراوانی به جامعه اسلامی داشته و با حفظ و نشر احادیث اسلامی موجب تقویت شریعت اسلامی شده امام زاده عظیم شأنی است که وجود او در منطقه ایران اسلامی مایه ی خیر و برکت بوده است.

جایگاه ممتاز عبد العظیم حسنی (علیه السلام)

از جمله امتیازات و افتخارات بزرگ حضرت عبدالعظیم حسنی (علیه السلام)، علاوه بر نقل روایت از امامان معصوم (علیهم السلام)، نسب پاک و طاهر ایشان است که به حضرات معصومین (علیهم السلام) ختم شده است، بر اساس نقل برخی از علمای رجالی همچون نجاشی، نسب او با چهار واسطه به امام حسن مجتبی (علیه السلام) می رسد، [۱] از جمله افتخارات و ویژگی های ممتاز این راوی برجسته مکتب اهل بیت (علیهم السلام) افتخار حضور در عصر سه امام معصوم، امام جواد (علیه السلام)، امام هادی (علیه السلام)، امام حسن عسکری (علیه السلام) را داشته است. [۲] البته برخی از محققان و اندیشمندان حوزه حدیث و تاریخ اسلام این چنین بیان داشته اند که حضور در عصر سه امام معصوم بدان معنا نیست که به محضر همه آنها هم رسیده و یا از آنها سخنی نقل کرده است. آنچه قطعی و مسلم است، این است که ایشان محضر امام جواد (علیه السلام) و امام هادی (علیه السلام) را درک نموده و از آنها احادیث فراوانی نقل کرده است. [۳]

علاوه بر مطالب یاد شده، از برخی روایات نقل شده از منابع روایی نیز تأیید و عنایت خاص اهل بیت (علیه السلام) نسبت سید الکریم قابل استفاده است. بخصوص روایتی که از امام هادی (علیه السلام) نقل شده است: «ابو تراب رویانی، روایت کرد که شنیدم ابو حمّاد رازی می گفت: خدمت امام هادی (علیه السلام) در سامراً رسیدم و مسائلی از حلال و حرام از ایشان پرسیدم. امام به پرسش های من پاسخ داد و هنگامی که خواستم از ایشان خداحافظی کنم، به من فرمود: «یا ابا حمّاد! إذا أشکلَ علیک شیءٌ من أمرِ دینک بناحیتک فسَلْ عَنْهُ عَبْدَ الْعَظِیمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِیِّ وَ أَقْرِئْهُ مِنِّی السَّلَامَ.» [۴] ای ابو حمّاد! هنگامی که چیزی از امور دینی در منطقات برای تو مشکل شد، از عبد العظیم بن عبد الله حسنی بپرس و سلام مرا به او برسان». با نگاه و دقت در عبارات علمای درجه یک شیعی نیز به خوبی می توان متوجه جایگاه خاص و ممتاز سید الکریم شد، برای نمونه جناب علامه حلی (ره) در خصوص این شخصیت والا مقام این چنین می نویسد: «او شخصیتی عالم، عابد، و پارسا بود و او را حکایتی است که بر حسن حال او دلالت می کند.» [۵]

پنج درس ناب زندگی از عبد العظیم حسنی (علیه السلام)

نکات ناب و درس های ماندگار از جناب عبد العظیم حسنی را هم می توان در سلوک و سبک زندگی ایشان به دست آورد و هم از روایات ماندگار و گوهر باری که ایشان راوی و امانت دار آن در جهت نشر فرهنگ اهل بیت (علیهم السلام) بوده است.

اگر اندکی در منشأ و علت بسیاری از گرفتارهای و مشکلاتی که برای انسان در زندگی به وجود می آید، دقت و تأمل کنیم متوجه خواهیم شد که علت اصلی آنها ریشه در فقدان دور اندیشی و تدبیر دارد.

درس اول: اهتمام به فرایض و تطبیق زندگی با اندیشه اهل بیت (علیهم السلام)

یکی از خصوصیات مشهور و ماندگار این امام زاده جلیل القدر، عرضه کردن اعتقادات و باورهای دینی و مذهبی خود به امام معصوم (علیه السلام) و گرفتن تأییدیه از ایشان است. در منابع روایی نقل شده است: «حضرت عبد العظیم (علیه السلام): خدمت مولای خود علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب امام هادی (علیه السلام) رسیدم. وقتی نگاه ایشان به من افتاد، فرمود: «خوش آمدی، ای ابوالقاسم! تو حقیقتاً دوست ما هستی.» گفتم: ای پسر رسول خدا! مایلم دینم را به شما عرضه کنم، اگر مورد پسند بود، بر آن ثابت باشم تا خداوند عز و جل را ملاقات کنم. امام علیه السلام فرمود: «ای ابو القاسم، عرضه کن.» در این حدیث اقرار به معارف ناب توحیدی، شهادت به ولایت امری حضرات معصومین (علیهم السلام) و ایمان و باور به حیات ابدی و تسلیم در برابر اوامر و نواهی الهی مشاهده می شود. [۶] این موضوع بزرگترین درس و پیامی است که یک روای مورد اعتماد

امام معصوم (علیه السلام) به طور مستقیم و غیر مستقیم می تواند به شیعیان و محبان خاندان عصمت و طهارت (علیهم السلام) بدهد.

درس دوم: مراقبت و نگهداری زبان

یکی از نکات آموزنده و درس آموزی که در مجموعه روایات نقل شده از جناب عبد العظیم حسنی (علیه السلام) در منابع روایی به یادگار مانده است، اهمیت و ضرورت حفظ و نگهداری زبان است، با یک حساب ساده به خوبی می توان گناهی را برشمرد که ریشه و منشأ اصلی آنها در بی تقوایی و بی مبالاتی زبان مشاهده می شود، از طرفی انسان به واسطه زبان می تواند کسب فضایل و کمالات اخلاقی نماید و به درجات رفیع دست یابد باری به هر جهت توجه به کاربرد و کارایی مثبت زبان از جمله مواردی است که در روایات نقل شده از عبد العظیم حسنی (علیه السلام) قابل مشاهده است: «حضرت عبد العظیم (علیه السلام): به امام جواد (علیه السلام) گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! از پدران برای من حدیثی روایت فرما فرمود: «پدرم، از جدّم، از پدران نقل کرد که امیر مؤمنان (علیه السلام) فرمود: انسان زیر زبان خود، پنهان است».[۷] این روایت در واقع می تواند ترجمان برخی از آیات الهی باشد که باری تعالی فرموده است: «وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَ لَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ»؛ [۸] اگر بخواهیم، آنان را به تو می نمایانیم تا آنان را با سیمایشان باز شناسی و [نیز] آنها را از طرز سخن گفتنشان می شناسی».

تا مرد سخن نگفته باشد عیب و هنرش نهفته باشد

درس سوم: دور اندیشی پادزهر پشیمانی

اگر اندکی در منشأ و علت بسیاری از گرفتارهای و مشکلاتی که برای انسان در زندگی به وجود می آید، دقت و تأمل کنیم متوجه خواهیم شد که علت اصلی آنها ریشه در فقدان دور اندیشی و تدبیر دارد، به راستی اگر انسانها عواقب کارهای خود را مورد بررسی و دقت قرار می دادند، نه در دنیا موجب پشیمانی و گرفتاری می شدند و نه در آخرت انگشت افسوس و پشیمانی به دهان می گرفتند، در روایتی طلایی و ماندگار جناب عبد العظیم حسنی (علیه السلام) این چنین از امام جواد (علیه السلام) روایت نقل م نماید: به امام جواد (علیه السلام) گفتم: «ای فرزند پیامبر خدا! حدیثی از پدران برایم بازگو کن. فرمود: «پدرم، از جدّم، از پدران نقل نمود که امیر مؤمنان (علیه السلام) فرمود: تدبیر قبل از انجام کار، از پشیمانی پیشگیری می کند».[۹]

درس چهارم: اکسیری برای درد و رنج آخرت

کم نیستند افرادی که به دنبال راه حلی برای نجات از درد و رنج آخرت می گردند، از طرفی بسیاری از افراد برای نجات و خلاصی گرفتاری های دنیوی و آخروی نه با نسخه ی صحیح آشنا دارند و نه راه صحیح را در پیش می گیرند، از این رو همواره در درد و رنج مسیر اشتباه قرار دارند، در روایت زیبایی از جناب عبد العظیم حسنی (علیه السلام) یکی از راهکارهای اخلاقی برای کاستن از درد و رنج آخروی صبر و بردباری در برابر نامالیمات رفتاری دیگران معرفی شده است: حضرت عبد العظیم علیه السلام: امام هادی علیه السلام فرمود: «هنگامی که خداوند با موسی بن عمران علیه السلام سخن می گفت، ... موسی گفت: پروردگارا! پاداش کسی که به خاطر تو بر اذیت و آزار مردم و دشنام آنها شکیبایی ورزد، چیست؟ فرمود: ای موسی! او را در سختی های روز قیامت، کمک خواهم کرد».[۱۰]

درس پنجم: برخورد قرآنی با مردم

یکی از زیباترین و با شکوه ترین مکارم و فضایل اخلاق اجتماعی که خدای متعال با عبارت اعجاز گونه آن را به بندگان خود بیان کرده این آیه شریف است: «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا»[۱۱] و با مردم [به زبان] خوش سخن بگویید، در منابع روایی جناب عبد العظیم حسنی روایتی را نقل می نماید که گویی ترجمان این آیه شریف است چرا که نحوه برخورد صحیح و اخلاق مدارانه را به تصویر کشیده است: حضرت عبد العظیم علیه السلام: به امام جواد (علیه السلام) گفتم: ای فرزند پیامبر خدا! از پدرانیت برای من حدیثی روایت فرما ... فرمود: «پدرم، از جدّم، از پدرانیش نقل کرد که امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: شما هرگز نمی توانید مردم را با مال، بهره مند سازید. پس با آنها با اخلاق و خوش رویی برخورد کنید؛ چرا که من از پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) شنیدم که می فرمود: " شما نمی توانید مردم را با اموال خود بهره مند سازید. پس با اخلاق خوب با آنان برخورد کنید».[۱۲]

پی نوشت ها:

[۱]. رجال النجاشی: ج ۲ ص ۶۷ ش ۶۵۱. «نجاشی از عالمان شیعی می گوید: پس از رحلت وی به هنگام غسل، رقعهای در لباسش یافت شد که نسب وی در آن بدین صورت نوشته بود: من ابوالقاسم فرزند عبدالله، فرزند علی، فرزند حسن، فرزند زید، فرزند امام حسن (ع) ابن علی بن ابی طالب هستم».

[۲]. ر.ک: معجم الرجال الحدیث، ج ۱۱، ص ۵۱. «برخی از علما همچون آقا بزرگ تهرانی بر این باورند که ایشان عصر سه امام معصوم یعنی، امام رضا (علیه السلام)، امام جواد (علیه السلام)، و همچنین امام هادی (علیه السلام) را درک کرده است».

[٣].ر.ك: حكمت نامه حضرت عبد العظيم الحسنی «عليه السلام»، ص ١٨.

[٤]. مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ١٧، ص ٣٢١.

[٥]. مجموعه مقالات كنگره حضرت عبدالعظيم حسنی، سازمان چاپ و نشر موسسه دارالحديث، ص ٩٣ به نقل از

خلاصه الاقوال ص، ٢٢٦ باب ٢٥ شماره ١٢.

[٦]. الأمالی، صدوق: ص ٤١٩ ح ٥٥٧.

[٧]. الأمالی (للصدوق)، النص، ص ٤٤٦، ح ٩.

[٨]. سورة مبارکه محمد، آیه ٣٠.

[٩]. عيون أخبار الرضا (عليه السلام): ج ٢ ص ٥٣ و ٥٤ ح ٢٠٤. «عن عبد العظيم بن عبد الله الحسنی، قال: قُلْتُ لِأَبِي

جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا بْنَ رَسُولِ اللَّهِ! حَدِّثْنِي بِحَدِيثٍ عَنِ آبَائِكَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ... قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي،

عَنْ جَدِّي، عَنِ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: التَّوْبَةُ قَبْلَ الْعَمَلِ يُؤْمِنُكَ مِنَ النَّدَمِ».

[١٠]. الأمالی، صدوق: ص ٢٧٦-٢٧٧ ح ٣٠٧.

[١١]. سورة مبارکه بقره، آیه ٨٣.

[١٢]. الأمالی (للصدوق)، ص ٤٤٦، ح ٩.